

Практика застосування моделі показала наявність дублювання операцій у деяких відділах економічного підрозділу, що значно збільшує час і ресурси, витрачені на прийняття ефективних управлінських рішень.

Запропонована модель дозволяє наочно побачити недоліки досліджуваної системи та визначити оптимальні шляхи її покращення.

В ідеальному варіанті можливо, так налаштувати інформаційну систему підприємства, що вона сама буде виявляти і пріоритети, і вузькі місця, та видавати найбільш досконалі варіанти дій для забезпечення ефективних управлінських рішень.

Література

1. Шестакова М. Ю. Роль и место экономической информации в управлении предприятием // <http://www.tisbi.org/science/vestnik/2003/issue2//Econom5.html>
2. Свідрик Т. І. Теоретичні засади моніторингу як інформаційно-аналітичної складової прийняття управлінських рішень // Наука й економіка: Науково-теоретичний журнал Хмельницького економічного університету, 2007 р.
3. Болквандзе И. Р. Формирование системы мониторинга экономического состояния промышленного предприятия как фактор повышения эффективности системы управления: Дис. канд. экон. наук. — М., 2004.
4. Леонтьев Е. А. Надежность экономических информационных систем: Учеб. пособие. Тамбов: Изд-во Тамб. гос. техн. ун-та, 2002. — 128 с.
5. Борисов А. Б. Большой экономический словарь. — М.: Книжный мир, 2003. — 895 с.
6. Уткин В. Б., Балдин К. В. Информационные системы и технологии в экономике. Учебник. М.: ЮНИТИ, 2008.
7. Чумаченко М. Г. Економічний аналіз: Навч. посібник. — К.: КНЕУ, 2003
8. Литвинюк А. С. Экономический анализ. Шпаргалки. — М.: Эксмо, 2009. — 32 с.
9. Лазарева С. Ф. Економіка та організація інформаційного бізнесу: Навч. посібник. — К.: КНЕУ, 2002. — С. 270—280.
10. Шарапов О. Д., Дербенцев В. Д., Семьонов Д. Є. Економічна кібернетика: Навч. посібник. — К.: КНЕУ, 2004. — 231 с.
11. Маклаков С. В. Моделирование бизнес-процессов с AllFusion Process Modeler (BPwin 4.1), — М.: Диалог-МИФИ, 2003 — 240 с.

Стаття надійшла до редакції 18 квітня 2013 р.

УДК 658.1:339.137

Сагайдак М. П., к.е.н., доц., завідувач кафедри маркетингу,
Іщенко М. І., к.е.н., доцент кафедри маркетингу,
Гелевачук З. Й., асистент кафедри маркетингу,
Криворізький економічний інститут
ДВНЗ «Криворізький національний університет»

МАРКЕТИНГОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ РИНКУ ЧОРНОЇ МЕТАЛУРГІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЙОГО РОЗВИТКУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Здійснено маркетингове дослідження ринку чорної металургії, визначено перспективи вітчизняних металовиробників на глобальному ринку та консолідації галузі.

Проведено маркетинговое исследование рынка черной металлургии, определены перспективы отечественных металлопроизводителей на глобальном рынке и консолидации отрасли.

The marketing investigation of the black metallurgy market is made, the perspectives of the domestic metal producers in the global market and branch consolidation are defined.

Ключові слова: металургія, ринок чорних металів, попит, глобалізація, металовиробники.

Ключевые слова: металлургия, рынок черных металлов, спрос, глобализация, металлопроизводители.

Key words: metallurgy, market of black metals, demand, globalization, metal producers.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Дослідження ринку чорних металів є актуальним оскільки, по-перше, дає можливість з'ясувати ситуацію щодо видобутку і використання сировинних ресурсів, по-друге, дозволяє визначити показники кон'юнктури ринку і чітко відстежити основні тенденції, що відбуваються на ньому, по-третє, від обсягів виробництва і збуту сертифікованої металопродукції залежать валютні надходження, що спрямовуються на економічний розвиток. Отже, перспективи розвитку галузі, визначаються насамперед, ситуацією на світовому металургійному ринку, де Україна входить в 10-ку провідних гравців, поряд з такими країнами, як Китай, Бразилія, Індія, Японія, Росія, і залишається одним з найбільших експортерів. Тому для підтримки існуючих позицій необхідним є постійний моніторинг тенденцій глобального ринку й чинників, що впливають на його кон'юнктуру та дослідження розвитку інших сфер, у яких використовується продукція гірничо-металургійної промисловості.

Аналіз останніх публікацій і досліджень. Теоретичні та методичні аспекти маркетингових досліджень ринку чорної металургії висвітлені в працях зарубіжних учених, таких як: В. Баррінгер, Ф. Бродель, Т. Верлен, Р. Верном, М. Кесон, І. Кірцнер, П. Маркус, У. Мітчел, М. Мотта та інших, а також у працях українських і російських науковців, серед яких: А. Павленко, А. Федорченко, В. Пилипчук, Є. Голубков, О. Амоша, Л. Антонюк, С. Аптекарь, С. Афонін, О. Білорус, І. Буданов, В. Будкін, І. Бураковський, В. Лісін, Д. Лук'яненко, Ю. Макогон, С. Соколенко, В. Стасюк та інші.

Разом із тим, глибокого наукового осмислення потребують питання, пов'язані з розробкою антикризових заходів основними гравцями ринку чорної металургії в умовах глобалізації, реалізацією заходів маркетингової політики металургійними компаніями (з урахуванням існуючої практики злиття та поглинання), узгодженням механізмів державного регулювання ринку чорної металургії та їх адаптація до сучасних умов світової економіки.

Метою статті є дослідження сучасних тенденцій і кон'юнктурутворюючих чинників, що впливають на світовий ринок чорних металів і визначення перспектив присутності на ньому вітчизняних підприємств.

Виклад основного матеріалу. Глобальний ринок чорної металургії в останнє десятиліття переживає глибокі зміни. Після довгого періоду низьких темпів зростання, надлишкових потужностей і відносно низьких цін на металопродукцію, що тривав з середини 1970-х років до кінця минулого століття, почався новий етап у розвитку цієї галузі. З 2001 р. розпочалося суттєве збільшення обсягів металоспоживання, насамперед у Китаї, Росії, Індії, Бразилії, меншою мірою ЄС, США та Японії. Так, за період 2001—2008 рр. попит на продукцію чорної металургії з боку Китаю зростав щороку в середньому на 25 %, а світове виробництво сталі збільшувалася щорічно на 7 % і досягло у 2008р. — 1,22 млрд т. Одночасно істотно зросли і ціни на метал, тільки за період 2001—2006 рр. більш ніж у три рази. У той же час спостерігається помітне зростання цін і на основну металургійну сировину: залізну руду, кокс, металобрухт тощо, що призвело до зростання витрат виробництва металу по всьому світу. Світова економічна криза вплинула на металургійний сектор, але вже в 2010 р. глобальний ринок металургії практично вийшов із кризи. Світове виробництво сталі в 2010 р. досягло рекордного рівня в 1,41 млрд т, що на 15 % більше, ніж у 2009 р. Швидкі темпи відновлення в основних центрах металургії стали можливі завдяки прийняттю державних програм з розвитку інфраструктури та підтримки автомобільної промисловості, перш за все в Китаї, Індії, США і Бразилії.

Дослідження періодичних спеціалізованих видань і звітності підприємств-виробників металопродукції дозволило з'ясувати, що в 2011 р. світове виробництво

сталі досягло 1527 млн т, що на 6,8 % більше ніж у 2010 р. і є рекордним для глобального виробництва нерафінованої сталі. Це стало можливим завдяки реалізації державних програм підтримки і розвитку інфраструктури та автомобілебудівної галузі в Китаї, Індії, США та Бразилії [2].

Динаміку обсягів світового виробництва нерафінованої сталі за 2004—2011 рр. наведено на рис. 1.

Виходячи з наведених даних слід відмітити, що темп зростання в середньому становив 8,5 % на рік. Два «кризові» роки лише перерозподілили обсяги виробництва у світі. Цим перерозподілом найкраще скористалися китайські виробники, які збільшили свою присутність у всіх регіонах-споживачах металопродукції.

Вивчаючи досвід діяльності провідних металовиробників слід відмітити, що у світовій металургії склалася стійка тенденція до вертикальної консолідації підприємств галузі. Інтеграція у глобальну економіку світових гравців металургійного ринку передбачає досягнення найвищих стандартів як за технологічним рівнем, управлінням фінансовими ризиками та інформаційною прозорістю, так і за готовністю виконувати задачі соціальної відповідальності бізнесу та захисту навколишнього середовища.

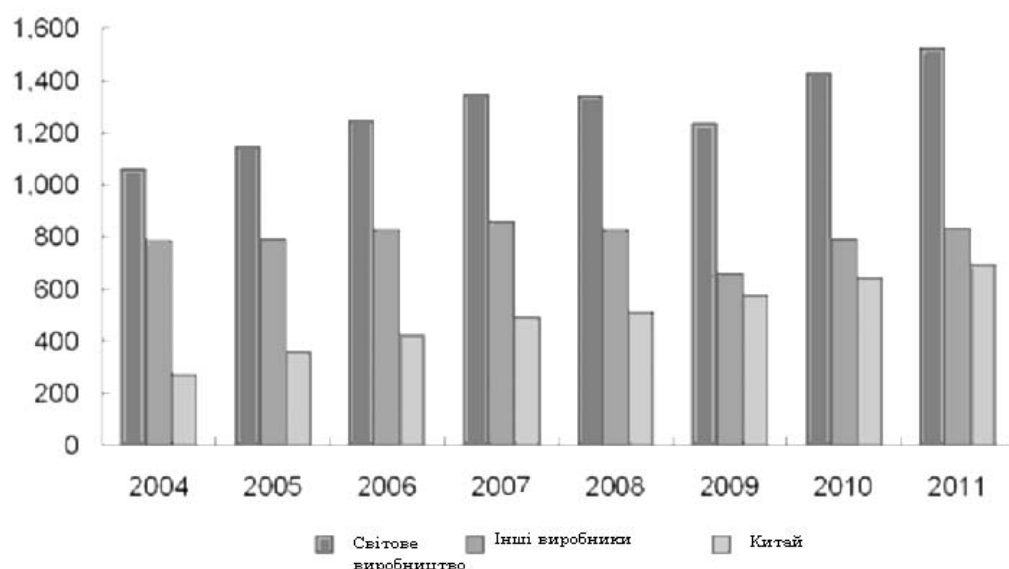

Рис. 1. Обсяги виробництва нерафінованої сталі в динаміці за 2004—2011 рр., млн т [4]

Головний принцип глобалізації — чим менше гравців на ринку, тим більша ймовірність виграшу кожного з них. Тому найважливіший елемент глобалізації — консолідація галузі як усередині країни, так і у світовому масштабі [6].

Рейтинг основних компаній — виробників нерафінованої сталі, які є основними гравцями світового ринку чорної металургії, надано у табл. 1.

Таблиця 1

**РЕЙТИНГ КОМПАНІЙ-ВИРОБНИКІВ НЕРАФІНОВАНОЇ СТАЛІ
ЗА ВЕРСІЄЮ WORLD STEEL ASSOCIATION [10]**

№	Назва компанії	млн т	№	Назва компанії	млн т
1	ArcelorMittal	98,2	24	IMIDRO	11,4
2	Baosteel	37,0	25	Techint	8,8
3	POSCO	35,4	26	Метінвест	8,7
4	Nippon Steel	35,0	27	Кобе	7,6
5	JFE	31,1	28	Celsa	7,4

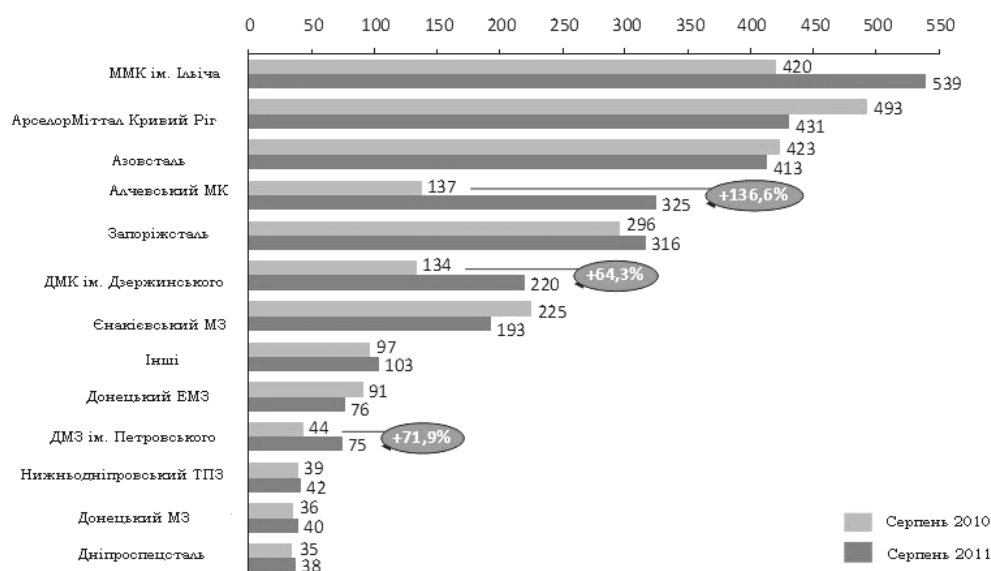

Рис. 3. Динаміка виробництва неперервної сталі в Україні, тис. т [3]

На рис. 2 відстежується динаміка скорочення частки України у світовому виробництві неперервної сталі в середньому з 3,3 % у 2007 р. до 2,4 % у 2011 р., на думку експертів, це спричинено наслідками світової фінансової кризи.

На рис. 3 відображено динаміку виробництва неперервної сталі вітчизняними підприємствами-виробниками.

Серед найбільших вітчизняних підприємств-виробників неперервної сталі варто відзначити ММК ім. Ілліча, який у 2011 р. збільшив обсяги виробництва на 22,1 % порівняно з 2010 р. і став найбільшим виробником сталі в Україні. Також необхідно відзначити позитивні тенденції зростання виробництва сталі таких виробників, як: Алчевський МК +136,6 %, ДМК ім. Дзержинського +64,3 %, ДМЗ ім. Петровського +71,9 %. Структуру експорту — імпорту металопродукції наведено у табл. 2.

Традиційними споживачами вітчизняної металопродукції є Туреччина, Росія, Єгипет, Італія, Йорданія, Сирія, Південна Корея, ОАЕ, Таїланд, Індонезія, Іран, Ірак, Індія, Китай, які забезпечують 70 % усього експорту металопродукції [9]. Разом з тим слід відмітити, що в останній час більшість країн, що представляють традиційні ринки збуту, знизили споживання української продукції, зокрема США на 90 %, ОАЕ на 46,8 %, Італія на 42 %, Росія на 26 %. Це пов'язане в основному з підвищенням вимог до виробників, зокрема щодо підвищення якості та зниження собівартості продукції, підвищення сервісного обслуговування тощо.

Таблиця 2

**СТРУКТУРА ЕКСПОРТУ—ІМПОРТУ ПРОДУКЦІЇ ЧОРНОЇ МЕТАЛУРГІЇ УКРАЇНИ
ЗА 2009—2011 РР. ***

Рік	Показник	Експорт			Імпорт		
		Сума, млрд дол.	у % до попереднього року	у %, до загального обсягу експорту	Сума, млрд дол.	у % до попереднього року.	у %, до загального обсягу імпорту
2011	Чорні метали	18,48	126,4	27	2,77	144,5	3,4
	Вироби з чорних металів	2,84	142,7	4,2	1,18	133,9	1,4
2010	Чорні метали	14,6	142,7	28,4	1,92	171,9	3,2

Закінчення табл. 2

Рік	Показник	Експорт			Імпорт		
		Сума, млрд дол.	у % до попереднього року	у %, до загального обсягу експорту	Сума, млрд дол.	у % до попереднього року	у %, до загального обсягу імпорту
2009	Вироби з чорних металів	1,99	102,4	3,9	0,88	142,7	1,5
	Чорні метали	10,25	44,7	25,8	0,16	15,5	0,4
	Вироби з чорних металів	1,94	55,1	4,9	2,68	41,9	5,9

*джерело: ukrexport.gov.ua

Що стосується ОАЕ, то одним з найважливіших факторів конкурентоспроможності для них є відсутність елементів корозії на імпортованій металопродукції, тому українські виробники повинні скорегувати дії щодо антикорозійної обробки прокату, що допоможе їм відновити поставки в ОАЕ. Також, несприятливими для українських виробників є умови на ринках Північної Африки (Туніс, Лівія, Єгипет) та Близького Сходу (Сирія, Іран), на яких через політичну нестабільність знижується попит на металопродукцію.

Тут варто відзначити, що основною проблемою є висока собівартість продукції, через яку вітчизняні виробники не можуть конкурувати за ціновим фактором. У собівартості виробництва сталі частка електроенергії становить: в Україні 10—11 %, у Китаї — 8 %, у Росії — 7%; частка газу: в Україні — до 10 %, у Росії — 2 %, у Китаї — 0 % [9].

З падінням попиту на продукцію, експортоорієнтовані виробники, зазвичай, орієнтуються на внутрішній ринок. Однак, внутрішній ринок чорної металургії України вкрай малий, він може поглинути 1,5 млн т сталеві продукції, тоді як пропозиція складає 35—45 млн т сталі на рік. Тому при падінні попиту українські підприємства змушені зупиняти виробничі потужності. Зараз завантаження виробничих потужностей українських профільних підприємств у середньому складає 64 %, що нижче світового рівня завантаження на 8 %. Це зумовлено тим, що дві найбільші металоспоживчі галузі, а саме машинобудування і будівництво, все ще долають наслідки фінансової кризи. В Україні шосту частину виробленого металу споживають його ж виробники, у той час як у світі металопродукцію використовують для створення інших матеріальних благ — житла, автомобілів, суден, літаків, важкої і побутової техніки. В Україні споживання металу на душу населення становить близько 180 кг, тоді як у країнах з ринковою економікою 400—800 кг. Вітчизняна будівельна галузь забезпечується металопродукцією таких виробників, як АрселорМіттал Кривий Ріг і Донецький МЗ (по 50 %). АрселорМіттал Кривий Ріг забезпечує 36 % метизної галузі України. Машинобудівельні підприємства отримують метал в основному від Алчевського МК (41 % від його внутрішніх відвантажень) і Донецьксталь (44 %). Щодо імпорту в Україну, то можна відзначити, що в 2011 р. було імпортовано 1,2 млн т металопродукції. Основними її споживачами є виробники труб (понад 50 %), машинобудівні підприємства (23 %), металотрейдери (15 %). У структурі імпорту металопродукції найбільшу частку складає: холоднокатаний прокат з покриттям (23,7 %), заготівля круга з вуглецевої сталі (15,2 %), базові феросплави (8,5 %), гарячекатаний плоский прокат (8,44 %). Вартісна частка дещо відрізняється: холоднокатаний прокат з покриттям (27 %), малотонажні феросплави (12,41 %), базові феросплави (12 %), плоский прокат з легованої сталі (11 %). Географічну структуру поставок в Україну поділили між собою регіони СНД (73 % тоннажу і 52% вартості), ЄС (17 % і 31 % відповідно) і Південно-Східна Азія (5 % і 8 % відповідно) [9].

Перспективи вітчизняних металовиробників на глобальному ринку будуть визначені трьома принциповими факторами, ступінь вирішення яких стосується відповідей на такі питання:

— яким чином і у якому темпі буде розвиватися економіка Китаю, який буде її вплив на світову металургійну галузь;

— яка з країн BRIC, а також країн Центральної і Східної Європи спроможні підтримати зростання попиту на металопродукцію;

— яким чином буде відбуватися консолідація глобальної металургії.

Проведене нами дослідження, з урахуванням змін ринкової кон'юнктури, дало можливість визначити пріоритетні напрямки діяльності вітчизняних виробників і відстежити тенденції у регіональній структурі металоспоживання.

Ринок ЄС: попередні підрахунки показують профіцит виробництва над споживанням металопродукції (близько 20 млн т на рік), але, в основному, це вироби з високим ступенем переробки або вузькоспеціалізована продукція. Позитивним є розвиток інфраструктурних проектів у деяких країнах ЄС, а саме, Польщі, Болгарії, Італії, що є традиційними споживачами продукції українських виробників, також позитивним є зростаючий попит на плоский прокат, що реалізується за ціною нижче середньоевропейської.

Ринок СНД: попередні підрахунки показують зростання загального рівня конкуренції з боку російських, білоруських, латвійських, молдавських виробників, що є прямою загрозою для вітчизняних виробників. Слід відзначити, що цьому передувало розширення та модернізація виробничих потужностей окремих підприємств. Виробництво металопродукції у даному регіоні переважає споживання. Надлишок виробництва становить приблизно 60 млн т на рік. Позитивним є зростання загального рівня споживання продукції чорної металургії, перш за все, російських споживачів трубної та спеціалізованої (залізничні колії) продукції.

Ринок Азії: має найбільший у світі профіцит виробництва над споживанням, цей регіон створює більше 60 % усієї продукції чорної металургії. Металовиробники цього регіону мають найнижчі витрати на виробництво, просування і збут продукції. За таких умов створюється значний профіцит виробництва над споживанням продукції. Він складає приблизно 70 млн т на рік. Кон'юнктурні зміни мають і позитивні тенденції, вони пов'язані з реалізацією інфраструктурних проектів. Будівництво 25 мостів через річку Янцзи (довжина одного мосту близько 3 км), будівництво каналу з півдня Китаю на північ розрахованого на 48 років.

Ринок Південної Америки: попередні підрахунки показують зростання виробництва металопродукції в регіоні. Це є наслідком того, що глобальні металургійні корпорації ArcelorMittal, Nippon Steel, POSCO почали залучати до підприємства з видобутку залізної руди, насамперед, Бразилії, що посилило їх конкурентні позиції в регіоні та світі й збільшило профіцит виробництва над споживанням металопродукції до 5 млн т на рік.

Ринок Північної Америки: попередні підрахунки показують збільшення дефіциту на плоский прокат до 20 млн т на рік, що стало можливим за рахунок прийняття державних програм підтримки автомобілебудівної галузі в США. Це є позитивним трендом для вітчизняних виробників. Негативною стороною є те, що в США і Канаді діють жорсткі антидемпінгові мита, а це впливає на збут вітчизняної металопродукції в даному регіоні.

Ринок Близького Сходу: можна вважати в найближчій перспективі найперспективнішим для українських металовиробників, адже дефіцит на цьому ринку становить близько 30 млн т на рік, відстань відносно інших виробників значно менша, якість продукції — відповідно стандартам. Чинниками, що негативно впливають на кон'юнктуру у даному регіоні, є політична нестабільність у Сирії, політична ізоляція Ірану.

Ринок Африки: донедавна найперспективніший, однак, за 2010 рік обсяги металоспоживання скоротилися вдвічі. Основна причина — політична нестабільність в Алжирі, Тунісі, Єгипті, Судані. Хоча цей ринок і втратив свою позицію, однак дефіцит металопродукції у цьому регіоні складає близько 1 млн т на рік і з відновленням політичної стабільності можливе його зростання.

Аналізуючи сучасний стан і відмічаючи тенденції світового ринку чорних металів можна відзначити, що спостерігається понижувальна форма ринкової кон'юнктури, в умовах якої пропозиція стабільно переважає попит, відбувається тактичне зниження цін, скорочення числа укладених угод. Збільшення експорту з боку китайських виробників і зростання об'єму запасів готової продукції призводить до зниження об'ємів продажів, що може прийняти довгостроковий характер.

Виходячи з викладеного та враховуючи основні цілі операційної діяльності виробників металопродукції, а саме: збільшення об'ємів продажів (у т.ч. збільшення клієнтської бази або числа замовлень); збільшення прибутку; збільшення ринкової частки; лідерства у своєму сегменті, можна спрогнозувати поведінку найбільш вагових гравців на ринку. Оскільки вітчизняні виробники металопродукції належать до різних фінансово-промислових груп, мають різну організаційно-економічну структуру та техніко-технологічну базу, тоді і прогноз їх діяльності буде індивідуальним.

ТОВ «Метінвест Холдинг» — найбільший промисловий вертикально-інтегрований холдинг України, що об'єднує підприємства вугільної, гірничорудної, коксохімічної, металургійної і трубної галузі. Приєднання маріупольського металургійного комбінату ім. Ілліча позитивно відобразилося на світовому рейтингу компанії з виробництва не-рафінованої сталі, піднявши її на 10 позицій вгору, з 36 на 26 місце за підсумками 2011 р. (табл. 1). Агресивна політика холдингу в останні роки дає змогу прогнозувати, що «Метінвест» і надалі буде розширювати свій вплив в Україні та світі, оскільки, маючи величезну сировинну базу компанія буде намагатися створити передумови для реалізації продукції більш високого ступеню переробки. Основними претендентами на поглинання є підприємства, що входять до складу фінансово-промислової групи «Індустріальний союз Донбасу» та групи «Євраз», а саме «Алчевського МК» і «Алчевського коксового заводу». При цьому, слід відзначити, що розширення закордонних активів є дуже важливим для збереження ринків збуту і менеджмент холдингу буде намагатися розширити свою міжнародну присутність.

ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» — підприємство повного циклу, що входить у найбільшу металургійну корпорацію світу, має налагоджені закордонні ринки збуту продукції (близько 85 % продукції експортується), має диверсифікований сортаментний пакет, але через несприятливі зовнішні і внутрішні фактори у минулому році вперше втратило статус лідера металургійного ринку України. Прогноз діяльності підприємства — збереження ринкової частки шляхом зниження собівартості продукції, за рахунок впровадження нових технологій, виведення в аутсорсинг допоміжних цехів, скорочення персоналу. В підтвердження ефективності обраної стратегії говорить той факт, що рентабельність підприємства — одна з найвищих серед металургійних компаній України.

«Evraz Group» — транснаціональна корпорація, якій належить значна частка російського і українського металургійного ринку, займає 15 місце у світовому рейтингу виробників металопродукції (табл. 1). У 2007 р. Групою був створений альянс з українською фінансово-промисловою групою «Приват» і викуплена значна частка активів «Індустріальний союз Донбасу» (50 % акцій Алчевського МК). Так гірничодобувні підприємства, коксові і металургійні заводи, групи «Приват» («КЗРК», «Південний ГЗК», «Дніпрококс», «Дніпродзержинський коксовий завод», «Дніпропетровський завод ім. Петровського») об'єдналися з металургійними заводами з «Індустріальний союз Донбасу», забезпечивши їх власною сировиною. Експансійна політика «Evraz Group» буде посилюватися, для цього є всі передумови, створюючи конкуренцію в першу чергу як «Метінвест Холдинг», так і «АрселорМіттал Кривий Ріг».

«Інтерпайп» — фінансово-промислова група, що займає дуже важливу нішу українського ринку — це виробництво безшовних труб, труб спеціального призначення, а також коліс і бандажів для залізничного транспорту. Має змогу співпрацювати з державними підприємствами «Укрзалізниця» і «Нафтогаз», що дає можливість забезпечити стабільні фінансові надходження. Для створення незалежності від підприємств-виробників металопродукції, «Інтерпайп» буде у Дніпропетров-

ську новий металургійний завод, що планується здати в експлуатацію у 2012 р. Прогноз діяльності — захист прибуткової ринкової ніші.

Висновки. Узагальнюючи вищевикладене, можемо зробити наступні висновки. Процес глобалізації не оминув українську металургійну галузь, тому найближчим часом об'єднання і поглинання вітчизняних металургійних компаній стануть доцільними і економічно виправданими. Інтеграція світових гравців металургійного ринку у глобальну економіку передбачає досягнення найвищих стандартів як за технологічним рівнем, управлінням фінансовими ризиками та інформаційною прозорістю, так і за готовністю виконувати задачі соціальної відповідальності бізнесу та захисту навколишнього середовища.

Глобалізація ринку чорної металургії, досвід діяльності основних його гравців і сучасні тенденції вказують на те, що єдиним шляхом розвитку є концентрація капіталу і виробничих потужностей, а також інтеграція по вертикальному технологічному принципу призведе до формування конкурентоспроможних промислових структур. Дотримуючись головного принципу глобалізації — чим менше гравців на ринку, тим більша ймовірність виграшу кожного з них, корпорації будуть максимізувати свої комерційні зусилля і розширювати сфери впливу. Отже, найважливішим елементом глобалізації є консолідація галузі як усередині країни, так і у світовому масштабі.

Література

1. Віткін Л., Єршова І. Нові методологічні підходи сегментації на ринку чорних металів // Стандартизація. Сертифікація. Якість. — 2010. — № 2 — С. 59.
2. Сірик О. М. Регулювання конкуренції та корпоративні політики на світовому ринку чорних металів [Текст]: дис.. канд. екон. наук: 08.05.01 / Київський національний економічний ун-т ім. Вадима Гетьмана. — К., 2006. — 223 арк. — Арк. 185—203.
3. Металл бюллетень. Україна: Спеціалізоване видання. — № 12, 2011. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.web-standart.net/magaz.php?sid=5>
4. Офіційний сайт WorldSteel Association. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.worldsteel.org
5. Хом'яков Є. Українська металургія під пресом світової фінансової кризи / [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://intv-inter.net>
6. International Steel Statistics Bureau / [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.issb.co.uk>
7. Державна підтримка українського експорту / [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://ukrexport.gov.ua>
8. Державна служба статистики України / [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
9. Гелевачук З. Й., Заїка Д. С. Дослідження кон'юктурних змін регіональних ринків чорних металів / [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.rusnauka.com/14_ENXXI_2012/Economics/6_110147.doc.htm
10. Ренкінг крупнейших меткомпаний мира / [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.ukrrudprom.ua/news/Renking_krupneyshih_metkompaniy_mira_2010.html
11. Осипов В., Точилі В., Венгер В., Єрмакова О. Світові процеси глобалізації та перспективи розвитку гірничо-металургійного комплексу України / [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.amc.gov.ua/amc/control/uk/publish/article%3fshowHidden=1&art_id
12. Чайка В. В. Тенденции развития черной металлургии Украины как объекта инвестиций // Актуальні проблеми економіки. — 2007. — № 1. — С. 13—25.

Стаття надійшла до редакції 24 квітня 2013 р.